

Առաջարկ

2019-2021 թթ ՀՀ պետական միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրի կրթության և գիտության նախարարության հայտում «Փորձարարական մանկավարժական ծրագրերի իրականացում հանրակրթությունում» («Աջակցություն Երևանի «Միսիթար Սեբաստացի» կրթահամալիրին հեղինակային կրթական ծրագրերի իրականացման համար») ծրագիրը շարունակելու, ընդարձակելու նպատակով «Երևանի «Միսիթար Սեբաստացի» կրթահամալիր» ՊՈԱԿ-ին լրացուցիչ դրամական միջոցներ հատկացնելու

Իրավական հիմքերը

«Երևանի «Միսիթար Սեբաստացի» կրթահամալիր ՊՈԱԿ-ի [կանոնադրությամբ](#) որոշված գործունեությունը, կրթահամալիրի զարգացումը ապահովելու համար կրթահամալիրն իր հիմնադրի՝ ՀՀ կառավարության կողմից սահմանված կարգով ֆինանսավորվում է իր առարկային ու խնդիրներին, կառուցվածքին համապատասխան։

- հանրակրթության (կրթահամալիրի հանրակրթական դպրոցների պահպանության և ուսուցման համար՝ կրթահամալիրի դպրոցներում սովորողների թվով), միջին մասնագիտական կրթության, նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) կրթության ծրագրերով, ներառական ուսուցման ծրագրով (կրթահամալիրի հանրակրթական դպրոցներում ընդգրկված առանձնահատուկ պայմանների կարիքով սովորողների թվով) հատկացումներ։
- հանրակրթական ծրագրերի իրականացման օժանդակության շրջանակում, որպես պետական աջակցություն կրթահամալիրում իրականացվող պետական այլընտրանքային (հեղինակային) մանկավարժության ծրագրերի, նախադպրոցական ուսուցման, լրացուցիչ կրթության՝ օժտվածության զարգացման բաց համակարգի պահպանման համար։

ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հուլիսի 6-ի N818-Ն որոշմամբ 2018-2020 թթ պետական միջնաժամկետ ծախսերի (այսուհետ՝ ՄՇԾ) ծրագրում ընդգրկված է «Փորձարարական մանկավարժական ծրագրերի իրականացում հանրակրթությունում» ծրագիրը, որի իրականացման համար նախատեսված են պետական դրամական հատկացումներ «ՀՀ ԿԳՆ Երևանի «Միսիթար Սեբաստացի» կրթահամալիր ՊՈԱԿ»-ին (այսուհետ՝ կրթահամալիր)՝ 2019թ.՝ 116,968.1 հազար դրամ, 2020թ.՝ 116,968.1 հազար դրամ։ 2018թ. ՀՀ պետական բյուջեով պետական աջակցության N Ա-9.6.1/17 պայմանագրով «Փորձարարական մանկավարժական ծրագրերի իրականացում հանրակրթությունում» ծրագրի իրականացման համար կրթահամալիրին հատկացված է 116968100 (հարյուր տասնվեց միլիոն ինը հարյուր վաթսունութ հազար հարյուր) դրամ։

Կրթահամալիրը սահմանված կարգով ԿԳ նախարարություն է ներկայացրել պետական աջակցությամբ ծրագրի 2018թ. աշխատանքի բովանդակությունը: 2017թ. պետական աջակցության պայմանագրով նախատեսված հեղինակային կրթական ծրագրերի մշակման, իրականացման և տարածման աշխատանքները կատարվել են Հանրակրթության մասին ՀՀ օրենքով, Հանրակրթության պետական չափորչուն որոշված պահանջներով:

«Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին» ՀՀ օրենքում 09.06.17թ. (ՀՕ-93-Ն) կատարված փոփոխություններով հանրապետությունում առաջացել է խոշորացված համայնքներում կրթության կազմակերպման խնդիրների լուծման պահանջ: «Համայնքների միավորման (խոշորացման) պայմաններում լուրջ նախադրյաներ են ստեղծվում հանրակրթության, մասնավորապես, հանրակրթական դպրոցների (կրտսեր դպրոցներ, հիմնական դպրոցներ, ավագ դպրոցներ) ապակենտրոնացման, կառավարության կողմից ժամանակին նախաձեռնած, սակայն հաջողության չհասած ծրագիրն իրականացնելու համար» (Համայնքների խոշորացման և միջհամայնքային միավորումների ծնավորման հայեցակարգ. ՀՀ կառավարության 10.11.2011թ. N 44 արձանագրային որոշում):

2019-2021 թթ ՄԺԾ ծրագրի իրավական մյուս հիմքերը բերված են [2018-2020 թթ ծրագրում](#):

2019-2021 թթ ՄԺԾ հայտային առաջարկը նաև կրթահամալիրում իրականացվող հեղինակային կրթական ծրագրի ընդարձակումն է, որի իրագործմանն ուղղվում են նաև կրթահամալիրի այլ դրամական միջոցներ, ոչ պակաս, քան պետական աջակցության պայմանագրով դրամական հատկացումները:

Իրավիճակի նկարագրությունը

2017թ. կրթահամալիրը «Հանրակրթական ծրագրերի իրականացման օժանդակության» շրջանակներում 125,772.200 հզր. դրամ պետական աջակցություն է ստացել՝ «Փորձարարական մանկավարժական ծրագրերի իրականացում հանրակրթությունում» ծրագրի իրականացման համար, որի եռամսյակային, տարեկան հաշվետվությունները սահմանված կարգով ներկայացվել են ԿԳՆ: 2017թ. պետական բյուջեով որոշված ծրագրի ֆինանսական ցուցանիշները՝ կատարված, իսկ ոչ ֆինանսականները նաև գերազանցված են ([2017թ. ցուցանիշները կցվում են](#)): Ծրագրի դրամական միջոցները, ինչպես և նախատեսված էր պետական աջակցության պայմանագրով, ուղղվել են կրթահամալիրի կանոնադրությամբ որոշված գործունեության ապահովմանը՝ պետական այլնորանքային (հեղինակային) մանկավարժության ծրագրերի մշակման-կազմակերպման-տարածման աշխատանքներին, կրթահամալիրի կրտսեր դպրոց-պարտեզներում նախադրոցականների խմբերի պահպանմանը, կրթահամալիրի լրացուցիչ կրթության՝ օժտվածության զարգացման բաց համակարգի պահպանմանը: Կրթահամալիրում հեղինակային կրթական ծրագրերի մշակման, իրականացման, տարածման համար անհրաժեշտ, ծրագրերով որոշված մյուս աշխատանքները կազմակերպվում են ուսումնառության պայմանագրերով որոշված՝ ծնողական ամսական լրացարներով, որոնք ամբողջությամբ փոխանցվում են կրթահամալիրի բանկային հաշվին, արտացոլվում կրթահամալիրի ֆինանսական մուտքերում, կրթահամալիրի խորհրդի հաստատած ուղղություններով և չափաքանակներով կատարվող ծախսերում, սահմանված կարգով

Ներկայացվող ֆինանսական հաշվետվություններում: Կրթահամալիրի ոչ բյուջետային այլ միջոցները՝ օրենքով սահմանված կարգով ստացվող այլ եկամուտներ, նույնպես ուղղվում են հեղինակային կրթական ծրագրի իրականացմանը: Հեղինակային կրթական ծրագրի կազմակերպման, տարածման համար կրթահամալիրը հաստատում է կապեր պետական, հասարակական, միջազգային կազմակերպությունների, անհատների հետ, որոնք աջակցում են ծրագրի կազմակերպման տարբեր խնդիրների լուծմանը: Ամբողջությամբ ոչ պետական հատկացումներով են կատարվել կրթահամալիրի կրթական օբյեկտների ներքին և արտաքին բարելավում-բարեկարգումը, ուսուցողական միջավայրի արդիականացումը, լաբորատոր-արհեստանոցային համակարգի տեխնիկական հագեցումը:

2017թ. դրամական ցուցանիշներ

- Պետական այլընտրանքային (հեղինակային) մանկավարժության ծրագրերի մշակման-կազմակերպման-տարածման աշխատանքների, մանկավարժական աշխատողների և սովորողների կարողությունների զարգացման բաց համակարգի պահպանման համար պետական աջակցության միջոցներից հատկացվել է 49000000 դրամ, կրթահամալիրի ոչ բյուջետային միջոցներից՝ 129064000 դրամ:
Արդյունքները ներկայացվում են տեղեկանքով (հավելված 1):
- Նախադպրոցական հեղինակային ծրագրի իրականացմանը, այդ թվում՝ տարածմանը, պետական աջակցության միջոցներներից հատկացվել է 52772200 դրամ, կրթահամալիրի արտաքրութետային միջոցներից՝ 58014100 դրամ: Ծրագրի իրականացման արդյունքները ներկայացվում են տեղեկանքով (հավելված 2):
- Անհատի օժտվածության զարգացման բաց համակարգի պահպանման, նախասիրությունների զարգացման աշխատանքներին պետական աջակցության միջոցներից հատկացվել է 24000000 դրամ, կրթահամալիրի արտաքրութետային միջոցներից՝ 89001500 դրամ: Ծրագրի իրականացման արդյունքները ներկայացվում են տեղեկանքով (հավելված 3):
Ուսումնական-հայրենագիտական ճամփորդությունների ժամանակ սննդի և գիշերակացի, մասամբ՝ ճանապարհի ծանսերը կատարվել են ծնողների և հյուրներների. կրթական փոխանակումների գործնկերների միջոցներով, ինչը բերված թվերում ընդգրկված չէ:

«Հեղինակային կրթական ծրագրը՝ ուսումնական օրացուցով, ուսումնական նախագծերով անհագական թվային միջոցներով» (Ստեղծողի մոբիլ դպրոց) անունով հեղինակային կրթական ծրագրը հանրային հետաքրքրության առարկա է: <<Կառավարության որոշումով 1989թ. նպատակային ստեղծված կրթահամալիր փորձարարական-հետազոտական միավորումում «մանկավարժական համակարգմի կողմից ստեղծված» ծրագրը կայացել է-գործում է որպես պետական հանրակրթական երկրորդ ծրագիր, ինքնուրույն-ամբողջական այլընտրանը՝ «առարկայական ծրագրերի, ուսումնական պլանների, ուսուցման կազմակերպման ձևերի, միջոցների և մեթոդների բազմազանություն առաջարկող կրթական ծրագիր» (<<Հանրակրթության մասին>> <<օրենք, հոդված 6>>: <<Հեղինակային կրթական ծրագրով ստեղծվել են ուսուցման և կրթական միջավայրի կազմակերպման նոր գործիքներ, որոնք կրթության ոլորտում կատարվող փոփոխությունների այս շրջանում կարող են օգտակար լինել պետական կրթական ծրագրում, հանրակրթական համակարգում, համայնքային զարգացման ծրագրերում:

Վերապատրաստումների, կրթական փոխանակումների, համատեղ ուսումնական նախագծերի ժամանակ ակնհայտ է հեղինակային կրթական ծրագրի նկատմամբ հետաքրքրությունը, դրանում ներառվելու ցանկությունը, քննարկվում է համագործակցությունը շարունակելու ձևաչափը՝ ինչպես

կարող է գործընկեր դպրոցը, նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունը, լրացուցիչ կրթության դպրոցը, մանկավարժական աշխատողը հեղինակային կրթական ծրագրով իր ստացածը կիրառել։ հեղինակային կրթական ծրագրով գործընկեր դպրոցների, պարտեզների ցանցի ստեղծումը անհնար է առանց պետական աջակցության, առանց համակարգում կրթական ծրագրերով ցանցերի ստեղծման մեխանիզմների։ «Հայաստանի Հանրապետության կրթության միջև 2030 թվականը զարգացման պետական ծրագիրը հաստատելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծում, որպես այս փուլի խնդիր, առաջարկել ենք ներառել այլընտրանքային, հեղինակային կրթական ծրագրերի տարածման մեխանիզմների մշակումը, նոյն կրթական ծրագրով աշխատող ուսումնական հաստատությունների ցանցի ստեղծումը։ Դրա համար ուսումնական հաստատությունը պիտի հնարավորություն ունենա ընտրելու հանրակրթական ծրագիրը [«Հանրակրթության մասին»](#) ՀՀ օրենքով՝ 3-րդ հոդվածի 6-րդ կետով որոշվածներից, պիտի հաղթահարվի այսօր հաստատված խորական վիճակը։

2019-2021 թթ միջնաժամկետ ծախսային ծրագրի գերակայությունները, նպատակները և խնդիրները

Ծրագրի [2018թ. աշխատանքների բովանդակությունը](#) կցվում է։ ՀՀ պետական բյուջեի 2018-2020 թթ միջնաժամկետ ծախսային ծրագրով 2019թ., 2020թ. հատկացված միջոցները ևս ամբողջությամբ ուղղված են կրթահամալիրի կանոնադրությամբ որոշված նախադպրոցական, արտադպրոցական (լրացուցիչ), անհատի օժտվածության զարգացման ծրագրերի իրականացմանը, հեղինակային կրթական ծրագիր մշակող-կազմակերպող-տարածող փորձարարական-հետազոտական միավորման պահպանությանը, կրթական ծրագրի հեղինակ-ուսուցչի աջակցությանը։ 2019-2021 թթ ՀՀ պետական միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրի կրթության և գիտության նախարարության հայտում ընդգրկելու առաջարկությունը կրթահամալիրում ստեղծված կրթական ծրագրի տարածումը և այդ ծրագրով աշխատող ուսումնական հաստատությունների ցանցերի ստեղծումն է, որի համար կրթահամալիրին ՀՀ բյուջեով նախատեսված ամենամյա հատկացումներից բացի ֆինանսական լրացուցիչ միջոցներ պետք է տրամադրվեն՝ մոտեցնելով հանրակրթական ամբողջական այլընտրանքը բնակվայրին, բնակչին՝ Հայաստանում, Արցախում, Վրաստանում, փաստացի ապահովելով կրթական ծրագիր ընտրելու իրավունքը, որպես կրթության իրավունք։ Մրանով նաև խթանում ենք պետական կրթական ծրագրում մեր կողմից ստեղծված կրթական գործիքների ներդրմանը, մանկավարժական նորարարության տարածմանը։ Կառավարության համար սրանք խոստումնային ծրագրեր են։

Առաջարկ 1. Կրթահամալիրի դպրոց-պարտեզներում մշակված և իրականացվող 2-5 տարեկանների խնամքի և զարգացման, 5-6 տարեկանների ծրագրված գործունեության, նրանց ընդունակություններին ու առանձնահատկություններին համապատասխան պարտեզից դպրոց անցման ծրագրերի փորձը օգտակար կլինի Երևանի, հանրապետության մարզերի, Արցախի նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունների համար։ 2017թ. ընթացքում շուրջ 500 աշխատողների (նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունների տնօրեններ, դաստիարակներ, մանկավարժներ, երաժշտության ուսուցիչներ) վերապատրաստումը և այդ ընթացքում նրանց հետ շփումը ցուց տվեց, որ կա կրթահամալիրում՝ ազգայինի հենքի վրա մշակված, նախադպրոցականի կրթական ծրագրի պահանջը։ Առաջարկում ենք փորձը տեղայնացնելու-տարածելու համար կազմակերպել նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունների տնօրենների, դաստիարակների, դաստիարակի օգնականների,

Երաժշտության դաստիարակների, կազմակերպիչների, ծնողների վերապատրաստում: Վերապատրաստումների ծրագրում կը նոր կվեց այն հաստատությունները, որոնք ջանքեր կգործադրեն ծրագիրը յուրացնելու համար: Մենք նախապատրաստել ենք հաստատությունների ընտրությունը 2017-2018 թթ «Ուսումնական Գյումրի», «Ուսումնական Արագածոտն» ուսումնական նախագծերով, Աշտարակում, Երևանի համայնքների պարտեզներում համատեղ իրականացվող «Հանրային ծես» նախագծերով:

Վերապատրաստումները երկու փուլով կլինեն: Առաջին փուլը կկազմակերպվի կրթահամալիրում՝ գործող իրական միջավայրում, ընդգրկելով նաև թվային միջոցները և համացանցը օգտագործելու կարողությունները: Վերապատրաստումների երկրորդ փուլը կլինի անհատական՝ հեռավար եղանակով: Կրթահամալիրը կշարունակի ծրագրով աշխատող հաստատություններին ցուցաբերել խորհրդատվություն, ծրագրային-մեթոդական աջակցություն, ուսումնական միջավայրի փոփոխության նախագծերին մշակմանը օգնություն: Կրթահամալիրը էլեկտրոնային տարբերակով կտրամադրի մեթոդական ուղեցույցներ, ձայնագրություններ, տեսագրություններ: Կրթահամալիրի «Պարտեզ», «Դաստիարակների լաբորատորիա», «Բարեկամություն» կայքերի ընդարձակումը կդառնա ծրագրով աշխատող դասվարների, դաստիարակների համար մշտական ինքնակրթության և փորձի փոխանակման հարթակ:

Նախատեսվում է 2019-2021 թվականների ընթացքում տարեկան վերապատրաստել տասներկու խոմբ: Վերապատրաստվողների կեսը կլինի Երևանից, կեսը՝ մարզերից: Մարզերից վերապատրաստվողները կմնան կրթահամալիրի կացարաններում: Վերապատրաստման խմբերը կլինեն մինչև 30 հոգիանոց:

Մեկ խմբի վերապատրաստման համար (30 ժամանոց մոդուլ) կպահանջվի 150000 դրամ, կրթահամալիրի կացարանում մնալու մեկ օրը՝ 4000 դրամ՝ ներառյալ երեքանգամյա սնունդը: Շուրջտարյա մոնիթորինգի, տեղում մեթոդական խորհրդատվության համար՝ ամսական 25000 դրամ (տասը հաստատություն, 10 ամիս):

Առաջարկվում է տարեկան չորս մեթոդական ձեռնարկի հրապարակում՝ լեզվագործունեությունը, երգ-պար-երաժշտությունը, մարմնամարզությունը, տեխնոլոգիան նախակրթարանում: Յուրաքանչյուր ձեռնարկի հրապարակման համար 100000 դրամ: Անհրաժեշտ նյութերի ձայնագրության, տեսագրության համար՝ 1000000 դրամ՝ տարեկան:

	2019	2020	2021
Վերապատրաստումներ			
Խմբերի քանակը	12	12	12
Վերապատրաստում	1800000	1800000	1800000
Գիշերակաց	3600000	3600000	3600000
Ընդամենը	5400000	5400000	5400000
Մոնիթորիգ	2500000	2500000	2500000
Ուսումնական նյութեր			
Ձայնագրություններ, տեսագրություններ	1000000	1000000	1000000
Մեթոդական գրականություն (Էլեկտրոնային տարբերակ)	400000	400000	400000
Ընդամենը	9300000	9300000	9300000

Առաջարկ 2. Հեղինակային կրթական ծրագրով ստեղծված դպրոց-պարտեզ ուսումնական հաստատությունում գործում են 2-5 տարեկանների խնամքի և զարգացման խմբեր, «Իմացումի հրճվանք» ծրագրի 5 տարեկանների ուսուցման, 1-3-րդ դասարաններ, 4-6-րդ դասարաններ, իրականացվում են երկարացված օրվա ուսուցում՝ սովորողի լրացուցիչ կրթության կազմակերպումով, լրացուցիչ կրթական այլ ծառայություններ: Միջավայրը առավելագույն հարմար է իր բոլոր տարիքների սաներին-սովորողներին՝ իր կարինետներով, սրահներով, բակ-պարտեզով, ուսումնական գույրով: Հինգ տարեկանները ներառված են դպրոցի ամենօրյա ընդհանուր պարապմունքների, ուսումնական օրացուցով որոշված ծեսերի-տոնների մեջ:

Այդպիսի հաստատության ֆինանսական ապահովում իրականացվում է.

- մանկապարտեզային խմբերի դաստիարակների աշխատավարձ՝ համայնքի միջոցներ.
- սովորողի սննդի՝ ծնողական վճարումներ, համայնքի ներդրում, այլ աղբյուրներ.
- 5 տարեկանների ուսուցման ծախսեր՝ պետական ֆինանսավորում, ըստ սովորող-թվի.
- 1-6-րդ դասարանների՝ պետական ֆինանսավորում, ըստ սովորող-թվի, այդ թվում՝ հաստատության պահպանման.
- լրացուցիչ կրթական ծառայությունների կազմակերպման՝ ծնողական վճարումներ, այլ աղբյուրներ.
- ծրագրային, մեթոդական, ուսուցիչների վերապատրաստման աշխատանքների՝ կրթահամալիրի միջոցներ
- հաստատության նյութական-ուսուցողական միջավայրի զարգացման՝ այլ շահառուների միջոցներ:

Դպրոց-պարտեզ ուսումնական հաստատությունը համայնքի, այդ թվում՝ նաև խոշորացված համայնքի, ուսումնական հաստատությունն է: Դպրոց-պարտեզն էժանացնում է մատուցվող կրթական ծառայությունները, սովորողին և ծնողին հնարավորություն տալիս հանրապետությունում եղած պետական կրթական ծրագրերից ընտրություն կատարելու («Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենք, հոդված 20):

Առաջարկում ենք ՄԺԾ ժամանակահատվածում հանրապետությունում ստեղծել դպրոց-պարտեզների ցանց՝ նախատեսելով դպրոց-պարտեզի գործունեություն երևանի վարչական շրջաններում, Հայաստանի քաղաքներում, խոշորացված համայնքներում, այդ նպատակի համար օգտագործելով թերթեռնված, լուծարված, չօգտագործվող կրթա-մշակութային շինությունները: Դպրոց-պարտեզների ցանցը հնարավորություն կտա սովորողին կրթական ծրագիր ընտրելու: Կրթահամալիրը ցանցում ընդգրկված դպրոց-պարտեզներին կցուցաբերի մեթոդական օգնություն, կապահովի մեթոդական ձեռնարկներով, ուսումնական նյութերով: ՄԺԾ ժամանակահատվածի համար ենթադրվում է տարեկան հինգ մեթոդական ձեռնարկ՝ յուրաքանչյուրի համար 100000 դրամ, 20 ուսումնական նյութ, այդ թվում՝ տեսադասեր, յուրաքանչյուրի համար 50000 դրամ:

Դպրոց-պարտեզների դաստիարակների, դասվարների, ուսուցիչների վերապատրաստումը կազմակերպվի կրթահամալիրում:

Նախատեսվում է 2019-2021 թվականների ընթացքում տարեկան վերապատրաստել 5 խումբ: Վերապատրաստվողների կեսը կլինի Երևանից, կեսը՝ մարզերից: Մարզերից վերապատրաստվողները կմնան կրթահամայիրի կացարաններում: Վերապատրաստման խմբերը կլինին մինչև 30 հոգիանոց:

Մեկ խմբի վերապատրաստման համար (30 ժամանոց մոդուլ) կպահանջվի 150000 դրամ, կրթահամայիրի կացարանում մնալու մեկ օրը՝ 4000 դրամ՝ ներեքանգամյա սնունդը: Շուրջտարյա մոնիթորինգի, տեղում մեթոդական խորհրդատվության համար՝ ամսական 25000 դրամ (10 դպրոց, 10 ամիս):

	2019	2020	2021
Խմբերի քանակը	5	5	5
Վերապատրաստում	750000	750000	750000
Գիշերակաց	1500000	1500000	1500000
Մոնիթորից	2500000	2500000	2500000
Մեթոդական ձեռնարկ	500000	500000	500000
Ուսումնական նյութ	1000000	1000000	1000000
Ընդամենը	6250000	6250000	6250000

Առաջարկ 3.Հանրապետությունում ավարտվում է համայնքների խոշորացման և միջիամայնքային միավորումների ստեղծման ծրագիրը: Խոշորացված համայնքներում կարևոր խնդիր է դառնում կրթության կազմակերպման հարցը: Կրթահամայիրում մշակված հեղինակային կրթական ծրագրերի առանձին բաղադրիչներ՝ սովորողի ուսումնական գործի կազմակերպումը անհատական համակարգով, հեռավար ձևով, անհատական ուսումնական պլանով, արհեստագործական և միջին մասնագիտական ծրագրեր, օգտակար կլինին այդ խնդիրների լուծման համար: Առաջարկում ենք Աշտարակի քաղաքային և Վայոց Զորի մարզի Եղեգիս գյուղական համայնքներում կրթական գործի կազմակերպման տարրերակ մշակել:

Դրա համար պետք է սկզբում ուսումնասիրել համայնքում իրավիճակը՝ շենքային, այդ թվում՝ գրադարան, մշակույթի պալատ, լրացուցիչ կրթության կենտրոններ, եկեղեցի, սովորողների քանակ՝ ըստ տարիքային խմբերի, ուսուցիչներ, ճանապարհներ, ինտերնետային կապ:

Հաջորդ քայլը կազմակերպական մոդելի մշակումն ու ներկայացումն է: Մյուս քայլը՝ մշակված մոդելին համապատասխան ուսուցիչների, դեկանար կազմի վերապատրաստումը և մոդելի ներդրումը: Նախատեսվում է յուրաքանչյուր համայնքում տարեկան Երկու խումբ վերապատրաստել՝ տարեկան Երկու անգամ: Համայնքի ուսուցիչները կվերապատրաստվեն կրթահամայիրում: Կրթահամայիրը ստեղծում և տրամադրում է համապատասխան մեթոդական ձեռնարկներ, ուսումնական նյութեր. տարեկան 5 մեթոդական ձեռնարկ՝ յուրաքանչյուր 100000 դրամ, 20 ուսումնական նյութ՝ յուրաքանչյուր 50000 դրամ: Որից հետո Երեք տարվա ընթացքում մոնիթորինգի, մեթոդական խորհրդատվության իրականացումը, յուրաքանչյուր համայնքում տարեկան տասը այցելություն՝ յուրաքանչյուր 50000 դրամ:

	2019	2020	2021
Նախնական ուսումնասիրություն	200000	-	-
Համակարգի մոդելի մշակում	1000000	-	-
Մեթոդական ձեռնարկ	500000	500000	500000
Ուսումնական նյութեր	1000000	1000000	1000000
Վերապատրաստում	1200000	1200000	1200000
Գիշերակաց	960000	960000	960000
Մոնիթորիզ	3000000	3000000	3000000
Ընդամենը	7860000	6660000	6660000

Առաջարկ 4. Հայ վրացական «Կրթական կամուրջներ» նախագծի իրականացման տասներորդ տարում կարևորվում է ծրագրի եռալեզու (հայերեն, անգլերեն, վրացերեն) ակումբների ցանցի ստեղծումը, որը կներառի Վրաստանին սահմանակից հայկական մեծ քնակավայրերը՝ Երևան, Գյումրի, Վանաձոր, Նոյեմբերյան: Ծրագրի ակումբներ կգործեն Ախալքալակում, Բոյլիստում, Կախեթիում, Շբիիսիում: Ակումբերը կգործեն առցանց և առկա ուժիմներում: Յուրաքանչյուր ակումբում նախատեսվում է երկու օտար լեզվի դասավանդող՝ Հայաստանում և Ախալքալակում վրացերենի և անգլերենի, Վրաստանում՝ հայերենի և անգլերենի: Հայաստանում աշխատող յուրաքանչյուր դասավանդողի ամսական 120000 դրամ աշխատավարձ: Վրաստանում աշխատող դասավանդողների վարձատրությունը՝ վրացական կողմի հաշվին: Ակումբի աշխատանքի համար շենքային պայմաններն ապահովում են տեղական իշխանությունները: Նախատեսվում է յուրաքանչյուր տարում մեկական հավաք (ճամբար) ակումբներից յուրաքանչյուրում՝ 30 մասնակցով, 5 օրով: Յուրաքանչյուր մասնակցի պահման ծախսեր՝ օրական 5000 դրամ: Մասնակիցներից 10 կլինեն տեղացիներ, 20-ը՝ այլ տեղերից: Մեկ մարդու ճանապարհածախսը՝ 15000 դրամ:

	2019	2020	2021
Աշխատավարձ	11520000	11520000	11520000
Հավաքներ	5	8	10
Մասնակիցներ	100	160	200
Պահման ծախսեր	2500000	4000000	5000000
Ճանապարհածախս	1500000	2400000	3000000
Ընդամենը	15520000	17920000	19520000

Առաջարկ 5. Մանկավարժական նորարարության, կրթական փոխանակումների ամենամյա բաց «Բարեկամություն» ճամբար:

Մանկավարժական նորարարության ամենամյա «Բարեկամություն» բաց ճամբարի մասնակիցները Հայաստանի, Արցախի, Վրաստանի՝ նորարարությամբ հետաքրքրվող մանկավարժական աշխատողներ են, նրանց սովորողները: Ճամբարը հարթակ է, որտեղ ներկայացնում, քննարկում են մանկավարժական նորարարական մոտեցումներ, ծրագրեր, ստեղծում և իրականացնում համատեղ

Նախագծեր: Ճամբարի աշխատանքները կազմակերպվում են ինչպես Երևանում՝ կրթահամալիրում, այնպես էլ Հայաստանի մարզերում, Արցախում, Վրաստանում: Ճամբարը գործում է նաև սովորողների ուսումնական պլանով որոշված արձակուրդների՝ աշնանային, ձմեռային, գարնանային, ամառային, ընթացքում:

Ամսական ճամբարին մասնակցում են մոտ 100 մարդ՝ մանկավարժ և սովորող: Ճամբարների միջին տևողությունը 3-5 օր՝ միջինը՝ 4: Մի մարդու կեցության ծախսը 4000 դրամ, ճանապարհածախսը մասնակիցների հաշվին:

Անհրաժեշտ գումարը կլինի $4*100*4000*12=19200000$ դրամ:

2019-2021 թթ լրացուցիչ ծախսերի ամփոփ այլուսակ

	2019	2020	2021
Առաջին ենթածրագիր	9300000	9300000	9300000
Երկրորդ ենթածրագիր	6250000	6250000	6250000
Երրորդ ենթածրագիր	7860000	6660000	6660000
Չորրորդ ենթածրագիր	15520000	17920000	19520000
Հինգերորդ ենթածրագիր	19200000	19200000	19200000
Ընդամենը	58130000	59330000	60930000

Իրավիճակի նկարագրությունը. տեղեկանքներ

Հեղինակային կրթական ծրագրի մշակման-կազմակերպան-տարածման բաց համակարգ

Հավելված 1

Կրթահամալիրը հեղինակային կրթական ծրագրի մշակման-կազմակերպման-տարածման բաց ներառական համակարգ է, որտեղ կրթական միջավայրը ուսուցման պայմանները տարիների ընթացքում հեղինակային մշակմամբ առավելագույն հարմար են դարձել բոլոր տարիքների սաներին-սովորողներին:

Հեղինակային կրթական ծրագրի շոշափելի-ակնհայտ [Ճեղքբերումների փաթեթը](#) 2017թ. մայիսին ներկայացվել է <<ԿԳՆ կլոր սեղանին: Կրթահամալիրը՝ իր ֆինանսական կազմակերպմամբ, որպես հեղինակային կրթական ծրագրով տարածելի ճեղքբերում (ներկայացվել է <<ԿԳՆ 17-05-208 գրությամբ), որպես մոդել՝ ամբողջությամբ կամ առանձին բաղկացուցիչներով, կարող է ներդրվել հանրապետության մարզերում, առանձին համայնքներում: Սա հարմար նախագիծ է այն բնակավայրում կամ բնակելի գանգվածում, որտեղ սահմանափակ տարածքում գործում են հանրակրթական դպրոցներ, նախադպրոցական, արտադպրոցական ուսումնական հաստատություններ, կենտրոններ:

- Կրթահամալիրը իր ուսումնական հաստատություններով, ուսումնական կենտրոններով գործում է որպես հեղինակային կրթական ծրագրով մշակված «Կրթական պարտեզ»: Իր ոչ բյուջետային միջոցներով, սովորողների և աշխատողների ջանքերով, գործընկերների աջակցությամբ բարեկարգել է դպրոցական-մերձդպրոցական տարածքները, հետևողականորեն-ամբողջական ազատել դրանք ցանկապատերից, պատնեշներից, խարխվող հենապատերից, կրթահամալիրով մեկ ստեղծվել են ոռոգման նոր ցանցեր ստեղծել-խնամվում են կանաչ լանջեր, պուրակներ, բացօթյա ուսումնական տարածքներ, հեծանվային-հետիկոտն անցումներ: Կրթահամալիրն իր բացօթյա տարածքներով, այդ թվում՝ մարզակարգապարակներ-խաղահրապարակներ, ուսումնական ազարակ, շուրջօրյա մատչելի է թաղամասերի բնակչության համար: Հեղինակային կրթական ծրագրի այսպիսի կազմակերպման արդյունքում ունենք բաց, ներառական, հանրակրթական ուսումնական միջավայր և պայմաններ: Մեր փորձը օգտակար ենք համարում հանրապետության հանրակրթական համակարգի համար, որը մինչև 2025թ. անցնելու է համընդհանուր ներառական կրթության:
- «Կրթական պարտեզ» հարմար մոդել է՝ բնակավայրը որպես մեկ կենսական՝ սոցիալ-մշակութային տարածք դիտելու և կազմակերպել-բարեկարգել-կանաչապատելու, միասնական, ամբողջական ներառական կրթական միջավայր ստեղծելու, բնակավայրում կրթական, մշակութային, մարզական, ուսումնական ժամանցի խնդիրները առավել նպաստավոր պայմաններում լուծելու հնարավորություն կտա՝ առանց փոխելու հաստատությունների ենթակայությունը, առանձին հաստատություններում արվող ներդրումները, անկախ ենթակայությունից և միջոցների աղբյուրից, բնակելի գանգվածին, բնակչին առավել բարենպաստ սոցիալական նոր միջավայրի ձևավորման հնարավորություն կտան:

- Հեղինակային կրթական ծրագրով ստեղծվել է դպրոց-պարտեզ ուսումնական հաստատությունը՝ որպես նախակրթարանով կրտսեր դպրոցի մոդել, որտեղ գործում են 2-5 տարեկանների խնամքի և զարգացման խմբեր, 5 տարեկանների ուսուցման, 1-4-րդ դասարաններ, 5-րդ դասարաններ, երկարացված օրվա ուսուցում, սովորողի լրացուցիչ կրթության կազմակերպում: Միջավայրը տարիների ընթացքում հեղինակային մշակմամբ առավելագույն հարմար է դարձել իր բոլոր տարիների սաներին-սովորողներին՝ իր լաբորատորիաներով, կարինետներով, սրահներով, բակ-պարտեզով, ուսումնական գույքով: Հինգ տարեկանները ներառված են դպրոցի ամենօրյա ընդհանուր պարապմունքների, ուսումնական օրացուցով որոշված ծեսերի-տոնների մեջ: Սա խնամված իրական պարտեզ է, որը հնարավորություն է տալիս իրականացնելու ամառային լողափնյա, ձմեռային պարտեզների բաց նախագծեր: Այստեղ ամառային այս օրերին լողում, կազդուրվում, անվտանգ հեծանվավարությամբ, ուսումնական գրավիչ այլ աշխատանքով են զբաղվում նաև կրթահամալիրում չսովորող՝ ամառը Երևանում անցկացնող, մայրաքաղաքում հյուր 2-12 տարեկան երեխաներ:
- Միջին և ավագ դպրոցները, ուսումնական բաց կենտրոնները, որպես միջավայր, հարմարեցված են դեռահասների, պատանիների անհատական ուսումնական պլանով գործունեության, տարբեր տեսակի ուսումնական պարապմունքների, տարատարիք ուսումնական նախագծերի, նախասիրությունների զարգացման շուրջտարյա ակումբների, ստեղծագործական հավաքների կազմակերպման համար:
- Ուսուցման մեջ թվային միջոցների հետևողական կիրառումը, հեղինակային կրթական ծրագրով ստեղծված ուսուցման նոր մեղիա-միջավայրը՝ կրթահամալիրային նորացված ցանցով, կրթահամալիրի շենքերում, բակերում անլար համացանցի նոր որակով, ուսուցման կազմակերպումը սովորողի-ուսուցչի անհատական համակարգչով, կրթահամալիրի բազմաթիվ կայքը, մեղիագրադարանը, մանկավարժական քառակեզրու «Դպիր» ամսագիրը, բլոգային ուսուցման բաց համակարգը, հնարավոր դարձրին ֆիզիկական սահմանների ջնջումը՝ հեղինակային կրթական ծրագրից օգտվելու հնարավորություն տալով յուրաքանչյուրին, որ օգտվում է համացանցից: Անհրաժեշտության դեպքում (հիվանդություն, ընտանիքով ժամանակավոր բացակայություն քաղաքից, հանրապետությունից, հարգելի այլ պատճառ) որոշակի ժամկետներով հեռավար ուսուցման կազմակերպման փորձի հիման վրա 2017-2018-ում միջին-ավագ դպրոցներում սահմանված կարգով գործարկվեց հեռավար ուսուցման ծրագրը՝ հեղինակային կրթական ծրագրի ընտրության հնարավորություն տալով սովորողներին՝ որպես երաշխավորված կրթության իրավունքի իրացում, սովորողի առանձնահատկություններին, պայմաններին համապատասխան՝ կրթության ձևի ազատ ընտրությամբ:
- Հեղինակային կրթական ծրագրերի մշակման-լրամշակման, ուսումնական օրացուցով, նախագծերով ուսուցման, մանկավարժական աշխատողների և սովորողների կարողությունների զարգացման բաց համակարգում՝
  - գործում են՝
    - մանկավարժական նոր տիպի աշխատող՝ իր գործունեության ծրագրող-կազմակերպող-տարածող, որի հետաքրքրությունների և ուսումնասիրության առարկան ընդլայնվում, խորանում է,
    - սովորողներ, որոնց ուսումնասիրության առարկան դառնում է կյանքը՝ առանց ընտանեկան-դպրոցական-հանրային սահմանների,
    - հեղինակային կրթական ծրագրի մշակման-կազմակերպման-տարածման լաբորատորիաներ՝ ուսումնական բնագավառի-ոլորտի, ինչպես մայրենիի, օտար լեզուների ուսուցման, «հմացումի հրճվանք» ծրագրի, հասարակագիտության, և գործող ուսուցչի

մենթորական անհատական լաբորատորիաներ, նախագծային ուսուցման մասնագիտական խմբեր.

- ուսումնական գործունեության տարածքներն ընդարձակվում են՝ որպես ուսումնական բաց լաբորատորիա ներառելով Երևանն ու Հայաստանը՝ բնակավայրերով-փողոցներով, հուշարձաններով, թանգարան-թատրոն-համերգասրահ-ցուցասրահներով, բնության ու պատմության հուշարձաններով, բնապահպանական, մշակութային, այլ խնդիրներով, Արցախը, Վրաստանը.
Կրթահամալիրում իրականացվող ուսումնական նախագծերում ներառվում են հանրապետության, Արցախի, Վրաստանի սովորողների-ուսուցիչների խմբերը, կրթահամալիրի սովորողների-ուսուցիչների խմբերը ներառվում են միջազգային նախագծերում.
  - 2017-ին սկսվել է հեղինակային կրթական ծրագրով կոնկրետ համագործակցությունը «Հիմնական մարզերում, 2018թ. պետական աջակցության պայմանագրի հավելվածով որոշված «Ուսումնական Գյումրի», «Ուսումնական Արագածոտն» նախագծերով.
  - «Հայ-Վրացական հանրակրթական կամուրջներ» ծրագրի 10-րդ տարում ծրագրում հետևողական ներառվում է Սամցխե-Զավախսեթին, սկսել է գործել ծրագրի ակումբը Գյումրիում, հեռանկարում այդպիսի ակումբների ստեղծումն է Նոյեմբերյանում, Վանաձորում և Վրաստանում՝ Բոյնիսում, Բաթումիում, Կախեթիում, Շբիլիսիում, Սամցխե-Զավախսեթիում. «Հայ-Վրացական հանրակրթական կամուրջներ» ծրագրի եռալեզու (հայերեն, վրացերեն, անգլերեն) ակումբների տարածումը, եռալեզու հաղորդակցմամբ ակումբների ցանցի ստեղծումը հեռանկարային ծրագրի է տարածաշրջանային կրթական համագործակցության, մանկավարժական նորարարության տարածման, կրթական փոխանակումների միջոցով հայ-Վրացական գործընկերության, անհատական-ընտանեկան բարեկամության առումով.
  - «Հրանտ Դինք» միջազգային հիմնադրամի աջակցությամբ ստեղծվել են կրթական-մշակութային կապեր Շուլթիայի Ստամբուլ քաղաքի «Պեզճյան», «Տատյան» վարժարանների հետ:
- Կրթահամալիրում տարիներ շարունակ գործում է մանկավարժական աշխատողների մասնագիտական բաց համակարգ՝ շուրջտարյա մանկավարժական սեմինարներով, մանկավարժական աշխատողների բաց ճամբարներով, իրականացվել են հանրապետության նախադպրոցական, հանրակրթական հաստատությունների մանկավարժական աշխատողների, դեկավար աշխատողների վերապատրաստումներ: Հեղինակային կրթական ծրագրով վերապատրաստումների, կրթահամալիրում ստեղծագործական հավաքների ժամանակ հեղինակային կրթական ծրագրի հեղինակները՝ կրթահամալիրի ուսուցիչները, ներկայացնում են ծրագիրը՝ իր ուսումնական օրացուցով. կրթական ծրագրերի ուսումնական պլաններով, դրանց կազմակերպման կարգերով, յուրաքանչյուր դասավանդողի, սովորողի անհատական պլաններով, ուսումնական պարապմունքների ծներով, ուսումնական նախագծերով, բլոգային ուսուցման պայմաններ-պահանջներով, հանրակրթական ստուգատեսներով, հեռավար-առցանց ուսուցման նախագծերով, ուսումնական նյութական և մեդիա միջավայրերով, սպասարկմամբ: Այդ փորձի հիման վրա 2017թ. հունիսին «ԿԳՆ աջակցությամբ կազմակերպվեց մանկավարժական նորարարության «Բարեկամություն» բաց ճամբարը, որը օգսուտոսից դարձավ ամենամյա: Ճամբարին մասնակցել են մանկավարժական աշխատողներ Երևանից, «Հ բոլոր մարզերից, Արցախից և Վրաստանից: Ճամբարի «Բարեկամություն» մանկավարժական բաց բլոգը նոր հարթակ է մանկավարժական նորարարությունների-ծեռքբերումների արձանագրման-տարածման, գործընկերության համար: Ճամբարի ծեռքբերումը համարում ենք նրա

անընդհատությունը՝ որպես հանրապետության հանրակրթական, նախադպրոցական, արտադպրոցական հաստատությունների մանկավարժական աշխատողների մասնագիտական զարգացման, մանկավարժական նորարարության, գաղափարների ակտիվ շրջանառման, առաջավոր փորձի փոխանակման-տեղայնացման հարմար միջավայր, գործնկերության բաց համակարգ, միջազգային դառնալու, Արցախի, սփյուռքահայ մանկավարժական աշխատողների հետ համագործակցության, մանկավարժության հայաստանյան ձեռքբերումները միջազգայնացնելու և միջազգային փորձը յուրացնելու հեռանկարը: Խրախուսման-աջակցության դեպքում կառաջանան ուսուցչական շուրջուարյա ակումբներ (գրական, գիտակների, մարզական, տեխնոլոգիական, այլ), պարբերական խաղեր-առաջնությունների, ստեղծագործական հավաքների նախաձեռնություններ, ճամբարային հավաքներին կըննարկվեն-կլուծվեն մանկավարժական խնդիրներ, կկազմակերպվեն մարզական, մշակութային, հայրենագիտական նախագծեր:

Կրթահամալիրի նկատմամբ հանրային հետաքրքրության աճի մասին վկայում են ցուցանիշները՝ 2017-ին ոչ բյուջետային ներդրումները հեղինակային կրթական ծրագրի զարգացման համար կազմել են 273,389.700 հազար դրամ, որը համարյա 2.2 անգամ ավելի է հեղինակային կրթական ծրագրի իրականացման համար պետական աջակցության հատկացումներից, 2017թ. կրթահամալիրում մանկավարժական նորարարության փոխանցման «Բարեկամության ճամբար» ծրագրով վերապատրաստում են անցել 470 մանկավարժական աշխատողներ՝ հանրակրթական հաստատությունների ուսուցիչներ, մանկապարտեզների վարիչներ, մանկավարժներ, դաստիարակներ, երաժշտության դաստիարակներ, կրթության բնագավառի այլ աշխատողներ, կրթական փոխանակումների միջոցով հեղինակային կրթական ծրագրին ծանոթացել են ուսումնական հաստատությունների հարյուրավոր ուսուցիչներ, սովորողներ, ուսումնական նախագծերում ներառված մշակութային-հանրային գործիչներ (2017-ին 150-ից ավելի այցելություն կրթահամալիր, կրթահամալիրի խմբերին հյուրընկալող 70 դպրոց-խումբ): Ե՛վ վերապատրաստումների, և՝ կրթական փոխանակումների ծրագրերում ներառված են հանրապետության բոլոր մարզերից, Արցախից, Վրաստանից, այդ թվում՝ Սամցխե-Զավախեթիից, միջազգային ճամբարների միջոցով կրթահամալիրում եղել են նաև Բելգիայից, Բուլղարիայից, Ֆրանսիայից 38 սովորողներ, մանկավարժական աշխատողներ: Հեղինակային կրթական ծրագրի մշակման-իրականացման-տարածման բաց համակարգը իրականում ավելի մեծ լսարան ունի. mskh.am-ից՝ մեղիագրադարանից, ուսումնական բլոգներից, ավելի ու ավելի շատ են օգտվում հանրապետության դպրոցները, ընտանիքները, անհատները:

Նախադպրոցական հեղինակային կրթական ծրագրի մշակման-կազմակերպման-տարածման բաց համակարգ

Հավելված 2

2017թ. մայիսին ՀՀ ԿԳՆ կլոր սեղանին, որպես հեղինակային կրթական ծրագրի ձեռքբերում, ներկայացվել է կրթահամալիրում տարիներով մշակված-փորձարկված նախադպրոցական հեղինակային կրթական ծրագիրը, որ իրականացվում է ուսումնական հաստատության նոր տեսակ դպրոց-պարտեզում, նախադպրոցականի զարգացման նոր-բաց միջավայրով՝ մոդել խմբասենյակով, իր բակ-պարտեզով, դաստիարակների մասնագիտական զարգացման լաբորատորիայով, բլոգների համակարգով, «Պարտեզ» ժողովածուով, ծրագրային-ֆինանսական կազմակերպմամբ, երբ ծրագրային-մասնագիտական զարգացման միջավայրը, խմբերի պահպանման համար աշխատավարձը ապահովում են ՀՀ բյուջեով որոշված պետական միջնաժամկետ, ամենամյա ծրագրերով հատկացված միջոցներով, ծրագրի իրականացման մյուս ծախսերը՝ սննդի կազմակերպում, անհրաժեշտ ամբողջական բաց-ներառական-զարգացնող ֆիզիկական և մեղիս միջավայրերի ստեղծում, գործունեություն (այդ թվում՝ մոդել խմբասենյակներ, ամբողջ ամառ գործող հինգ բաց պարտեզ լողափով, դաստիարակների-օգնականների բլոգներ և այլն), իրականացվում են ծնողական ամսական լրավճարներով, որ ամբողջությամբ փոխանցվում են կրթահամալիրի բանկային հաշվին, արտացոլվում կրթահամալիրի ֆինանսական մուտքերում և հաշվետվություններում:

Ծրագիրը կրթահամալիրում կայուն թվով 2-5 տարեկան շահառուներ ունի՝ 10 խումբ, տարեկան 220 սան: Նախադպրոցական պետական երկրորդ՝ հեղինակային ծրագրի նկատմամբ հետաքրքրությունը անընդհատ մեծանում է ոչ միայն Հայաստանում, այլև Վրաստանում. միայն 2017-ին կրթահամալիրում ծրագրով վերապատրաստվել են նախադպրոցական հաստատությունների 276 աշխատողներ՝ վարիչներ, դաստիարակներ, երաժշտության դաստիարակներ, մանկավարժներ: Կրթահամալիրի բազմաեզր, կայքը, մեղիսգրադարանը, դաստիարակների բլոգները ծրագրից հեռավար-առցանց օգտվելու հնարավորություն են տալիս: Նախադպրոցական հեղինակային կրթական ծրագրի տարածման հեռանկարային նախագիծ է կրթահամալիրի քոլեջի «Նախադպրոցական կրթություն» մասնագիտական ուսուցման շրջանավարտների «Դիպլոմային նախագիծը համայնքային ծես», որը 2018-ին սկսել-փորձարկում ենք Աշտարակում, Արտաշատում, Երևանի համայնքներում:

Մեր մշակած այս համակարգը կրթական համակարգում իրականացվող փոփոխությունների շրջանում կարող են օրինակ լինել Երևանի, հանրապետության բնակավայրերի, կրթական առանձին հաստատությունների համար, հանրապետության նախադպրոցական հաստատություններում, դպրոցներում գործող նախադպրոցական խմբերում հեղինակային կրթական ծրագրի ներդրմամբ հնարավոր է Երեխաների ծնողների համար ապահովել պետական կրթական ծրագրի ընտրությունը, մատչելի դարձնել հեղինակային ծրագիրը Երևանի այլ հատվածներում և հանրապետության մարզերում որպես հանրապետությունում նախադպրոցական կրթության համակարգի զարգացման գործոն:

Արտադպրոցական կրթության, արտակարգ ընդունակությունների զարգացման, սովորողների և ուսուցիչների լրացուցիչ կրթության ներառական բաց համակարգ

Հավելված 3

Հեղինակային կրթական ծրագրով կրթահամալիրում տարիների ընթացքում ստեղծվել է արտադրոցական կրթության, արտակարգ ընդունակությունների զարգացման, սովորողների և ուսուցիչների լրացուցիչ կրթության ներառական բաց համակարգ՝ ուսումնական կենտրոնների (կերպարվեստի-տեխնոլոգիայի, երաժշտության, պարի ու թատրոնի, մարզական, շախմատի, ուսումնական ագարակ), նախասիրությունների զարգացման ակումբների, ստեղծագործական խմբերի՝ մանկական, պատանեկան, ուսուցչական երգչախմբերի, վոկալ-գործիքային խմբերի գործունեությամբ, կազմակերպվող ամենամյա ստուգատես-հավաքներով, ճամբարներով, ամենամյա ֆիեշմորներով: Ուսումնական բաց ամենամյա ճամբարները, ստեղծագործական հավաքները, հանրակրթական բաց ստուգատես-փառատոնները, ամենամյա առցանց ֆիեշմորները, համերգները, ցուցադրությունները, կրթա-մշակութային արշավները, պլեներները հեղինակային կրթական ծրագրով տարիներով մշակված հանրակրթական տեխնոլոգիական, երաժշտական, գեղարվեստական, մարզական, հայրենագիտական, հասարակագիտական, լեզուների ուսուցման, մաթեմատիկական-բնագիտական, բնապահպական համակարգերի զարգացման պայման և արդյունք են: Դրանք ներառվել են կրթահամալիրի ուսումնական օրացուցում, կրթական ծրագրերի ուսումնական պլաններում, սահմանված կարգով իրականացվող ուսումնական նախագծերում, կրթահամալիրում իրականացվող լրացուցիչ կրթության ծրագրերում: Հունվարյան, հունիսյան հանրակրթական ճամբարները, ամենամյա ստուգատեսների դպրոց-ճամբարները, լրացուցիչ կրթության ամառային լողափնյա ճամբարները, պատանեկան աշխատանքի ճամբարները կազմակերպվում են կրթահամալիրի դպրոցներում, ստուգատեսային արտագնա ճամբարները, ուազմամարզական (դաշտային-արշավախմբային), հայրենագիտական-բնապահպանական, ուսումնական նախագծերի եռօրյա-հնգօրյա ճամբարները կազմակերպվում են հանրապետության մարզերում, Արցախում: Ուսումնական ճամբարներ կազմակերպվում են նաև կրթական փոխանակուաների, հանրակրթական կամուրջների նախագծերով: Ճամբարները լավ հարթակ են կրթահամալիրում ներդրված նոր մարզաձևերը՝ նետաձգություն, սուսերամարտ, հրաձգություն, լող, միջին-ավագ դպրոցներում՝ հնգամարտը (ծիավարություն, նետաձգություն, հրաձգություն, սուսերամարտ, վազք), կրտսեր դպրոցում՝ եռամարտը (լող-հեծանիվ-վազք), կրթահամալիրում պարբերաբար կազմակերպվող ուազմամարզական խաղերը հանրապետությունում տարածելու համար: Հանրապետության գեղատեսիլ վայրեղում (Սևանի ավին, Լոռիում, Մեղրաձորում,...) բազմահերթ, ամբողջ ամառը գործող ճամբարը դառնում է ուազմամարզական, հայրենագիտական, բնապահպանական նախագծերի կենտրոն, որտեղ կազմակերպվում են նաև հեղինակային կրթական ծրագրի ուսումնական պլանով նախատեսված՝ 9-12-րդ դասարանցիների նախաբանակային պատրաստության պարապմոնքները: Կրթահամալիրային ճամբարները մատչելի են երևանցի, Երևանում ամառ անցկացնող, հյուր տարատարիք սովորողների, մարզերի սովորողների համար: Հանրակրթական ստուգատեսների, բաց նախագծերի բլոգները, առցանց իրականացվող ֆիեշմորները հնարավորություն են տալիս ծրագրում ընդգրվելու հանրապետության, Արցախի, Վրաստանի սովորողներին, նախագծային խմբերին: Կրթահամալիրի սովորողների խմբերը ուսումնական նախագծերով, կրթահամալիրի դասավանդողների հետ մասնակցում են միջազգային ճամբարների: Կրթահամալիրի միջոցով Արցախի «Ասպետ» ուազմամարզական ճամբարին մասնակցում են նաև հանրապետության այլ հանրակրթական դպրոցների սովորողներ: